

SA's Leading Past Year

Exam Paper Portal

STUDY

You have Downloaded, yet Another Great
Bron om jou te help met jou studie 😊

Dankie vir die ondersteuning in SA Eksamenvraestelle

Jou voorste verlede jaar eksamenvraestelhulpbronportaal

Besoek ons @ www.saexampapers.co.za

SA EXAM PAPERS

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**NASIONAAL
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

GESKIEDENIS P2

NOVEMBER 2022

NASIENRIGLYNE

PUNTE: 150

Hierdie nasienriglyne bestaan uit 28 bladsye.

1. BRONGEBASEERDE VRAE**1.1 Die volgende kognitiewe vlakke is gebruik om brongebaseerde vrae te ontwikkel:**

Kognitief Vlakke	Historiese vaardighede	Gewig van vrae
VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> - Onttrek bewyse uit bronne - Seleksie- en organisasie- van relevant inligting uit bronne - Definieer historiese konsepte/terme 	30% (15)
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> - Interpretasie van bewyse uit bronne - Verduidelik inligting wat uit bronne versamel is. Ontleed bewyse uit bronne 	40% (20)
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> -Interpreteer en evalueer bewyse uit bronne -Skakel met bronne om die bruikbaarheid, betroubaarheid, vooroordeel en beperkings daarvan te bepaal -Vergelyk en kontrasteer interpretasies en perspektiewe wat in bronne aangebied word en maak onafhanklike gevolgtrekkings 	30% (15)

1.2 Die inligting hieronder dui aan hoe brongebaseerde vrae geassesseer word:

- By die nasien van brongebaseerde vrae moet krediet gegee word aan enige ander geldige en relevante standpunte, argumente, bewyse of voorbeelde.
- By die toekenning van punte moet klem gelê word op hoe die vereistes van die vraag aangespreek is.
- In die nasienriglyne word die vereistes van die vraag (vaardighede wat aangespreek moet word) sowel as die vlak van die vraag kursief aangedui.

1.3 Assesseringsprosedures vir brongebaseerde vrae

- Gebruik 'n regmerk (✓) vir elke korrekte antwoord.
- Gee aandag aan die punteskema bv. (2 x 2) wat vertaal word na twee redes en elkeen twee punte kry (----); (1 x 2) wat na een rede vertaal en twee punte (--) kry.
- As 'n vraag 4 punte dra, dui dan aan deur 4 regmerkies (----) te plaas.

Paragraaf vraag

Paragrafe moet globaal (holisties) geassesseer word. Beide die inhoud en struktuur van die paragraaf moet in ag geneem word wanneer 'n punt toegeken word. Die volgende stappe moet gebruik word wanneer 'n antwoord op 'n paragraafvraag geassesseer word:

- Lees die paragraaf en plaas 'n kolpunt (.) op elke punt in die teks waar die kandidaat relevante bewyse gebruik het om die vraag aan te spreek.
- Lees weer die paragraaf om te evalueer tot watter mate die kandidaat in staat was om relevante bewyse te gebruik om 'n paragraaf te skryf.

- Dui die regmerkies aan die einde van die paragraaf aan(✓)dat die kandidaat vir die paragraaf toegeken is; asook die vlak (1,2, of 3) soos aangedui in die holistiese rubriek en 'n kort opmerking bv.

✓✓✓✓
Vlak 2

Het meestal relevante bewyse gebruik om 'n basiese paragraaf te skryf

- Tel al die regmerkies vir die brongebaseerde vraag en skryf dan die punt op die onderste kantlyn regs, bv. 32
- Maak seker dat die totale punt akkuraat na die voor-/agterblad van die antwoordskrif oorgedra word.

50

2. OPSTELVRAE

2.1 Die opstelvrae vereis van kandidate om:

In staat wees om hul argument op 'n logiese en samehangende wyse te struktureer. Hulle moet die relevante inligting selekteer, organiseer en verbind sodat hulle 'n redelike volgorde van feite of 'n doeltreffende argument kan aanbied om die gestelde vraag te beantwoord. Dit is noodsaaklik dat 'n opstel 'n inleiding, 'n samehangende en gebalanseerde versameling bewyse en 'n gevolgtrekking het.

2.2 Nasien van opstelvrae

Kandidate mag enige ander relevante inleiding en/of slot hê as dié wat in 'n spesifieke opstel nasienriglyn vir 'n spesifieke opstel ingesluit is.

2.3 Globale assessering van die opstel

Die opstel sal holisties (globaal) geassesseer word. Hierdie benadering vereis dat die onderwyser die opstel as 'n geheel assesser, eerder as om die hoofpunte van die opstel afsonderlik te assesser. Hierdie benadering moedig die leerder aan om 'n oorspronklike argument te skryf deur relevante bewyse te gebruik om die argument te ondersteun. Die leerder sal **nie** vereis word om bloot inhoud (feite) op te blaas om 'n vlak 7 (hoë punt) te behaal. Hierdie benadering ontmoedig leerders om opstelle voor te berei en dit weer te gee sonder om die spesifieke vereistes van die vraag in ag te neem. Holistiese nasien van die opstel gee krediet aan leerders se menings wat deur bewyse ondersteun word. Holistiese assessering, anders as inhoudgebaseerde nasien, penaliseer nie taalontoeikendheid nie, aangesien die klem op die volgende val:

- Die leerder se interpretasie van die vraag
- Die toepaslike keuse van feitlike bewyse (relevante inhoudseleksie)
- Die konstruksie van 'n argument (beplan, gestruktureer en het 'n onafhanklike argumentasielyn)

2.4 Assesseringsprosedures van die opstel

2.4.1 Hou die sinopsis in gedagte wanneer die opstel geassesseer word.

2.4.2 Tydens die lees van die opstel moet regmerkies vir 'n relevante toegeken word inleiding (wat met 'n kolpunt in die nasienriglyn aangedui word), die hoofaspekte/liggaam van die opstel wat die argumente lyn ondersteun/verdedig (wat met kolpunte in die nasienriglyn aangedui word) en 'n relevante afsluiting (wat met 'n kolpunt in die nasienriglyn aangedui word).
Byvoorbeeld, in 'n opstel waar daar vyf (5) hoofpunte is, kan daar ongeveer sewe (7) regmerkies wees.

2.4.3 Hou die **SKIL**struktuur in gedagte gehou word wanneer 'n opstel geassesseer word.

P	Punt: Die kandidaat stel die opstel in deur 'n argument te neem/ 'n hoofpunt te maak. Elke paragraaf moet 'n punt insluit wat die hoofpunt (reël van argument) wat in die inleiding gemaak is, ondersteun.
E	Verduideliking: Die kandidaat moet in meer besonderhede verduidelik waaroor die hoofpunt gaan en hoe dit verband hou met die vraag wat gestel word (argumentreël).
E	Voorbeeld: Die kandidate moet die vraag beantwoord deur inhoud te kies wat relevant is vir die argument. Relevante voorbeelde moet gegee word om die argument te ondersteun.
L	Skakel: Kandidate moet verseker dat die argumentasie regdeur die opstel volgehou word en samehangend geskryf word.

2.4.4 Die volgende simbole **MOET** gebruik word wanneer 'n opstel geassesseer word:

- Inleiding, hoofaspekte en slot nie behoorlik gekontekstualiseer nie

 - Verkeerde stelling
 - Irrelevante stelling

 - Herhaling
 - Analise
 - Interpretasie
 - Argumentlyn
- _____

|

|

R

A√

ek√

LOA

↑↓

2.5 Die matriks

2.5.1 Gebruik van die matriks in die nasien van opstelle

By die nasien van opstelle moet die kriteria soos verskaf in die matriks gebruik word. Let op die inhoud en aanbieding wanneer u die opstel assesseer. By die snypunt van die inhoud en aanbieding gebaseer op die sewe bevoegdheidsvlakke, moet 'n punt toegeken word.

- (a) Die eerste lees van opstelle sal wees om te bepaal in watter mate die hoofaspekte gedek is en om die **inhoudsvlak** (op die matriks).

C	VLAK 4	

- (b) Die tweede lees van opstelle sal verband hou met die vlak (op die matriks) van **voorlegging**.

C	VLAK 4	
P	VLAK 3	

- (c) Ken 'n algehele punt toe met die gebruik van die matriks.

C	VLAK 4	}26-27
P	VLAK 3	

KOMMENTAAR

Sommige weglatings in inhoudsdekking.
 Pogings om 'n argument te handhaaf.

Globale Assessering van Opstelle: Totale Punte: 50

	VLAK 7	VLAK 6	VLAK 5	VLAK 4	VLAK 3	VLAK 2	VLAK 1
<p>VOORLEGGING</p> <p style="text-align: center;">➔</p> <p>INHOUD</p> <p style="text-align: center;">➡</p>	<p>Baie goed beplan en gestruktureer opstel. Goeie sintese van inligting. Ontwikkel 'n oorspronklik, wel gebalanseerde en onafhanklike lyn van argument met die gebruik van bewyse, volgehoue en verdedig die argument deurgaans. Onafhanklik gevolgtrekking is vanaf geneem bewyse aan ondersteun die lyn van argument.</p>	<p>Baie goed beplan en gestruktureer opstel. Ontwikkel 'n relevante lyn van argument. Bewyse gebruik om die te verdedig argument. Pogings om te teken 'n onafhanklike gevolgtrekking uit die bewyse aan ondersteun die lyn van argument.</p>	<p>Goed beplan en gestruktureer opstel. Pogings om ontwikkel a duidelik argument. Afsluiting vanaf geneem die bewyse om die te ondersteun lyn van argument.</p>	<p>Beplan en gebou 'n argument. Bewyse is gewoond aan sommige mate tot ondersteun die lyn van argument. Gevolgtrekkings bereik gebaseer op bewyse.</p>	<p>Wys 'n paar bewyse van a beplan en gebou argument. Pogings om 'n argument te handhaaf. Gevolgtrekkings nie duidelik ondersteun deur bewyse.</p>	<p>Pogings om struktuur an antwoord. Grootliks beskrywend, of een of ander poging om die ontwikkeling van 'n lyn van argument. Geen probeer om te teken 'n gevolgtrekking</p>	<p>Min of geen poging om te struktureer die opstel.</p>
<p>VLAK 7 Vraag was volledig beantwoord. Inhoud seleksie ten volle relevant tot lyn van argument.</p>	47-50	43-46					
<p>VLAK 6 Vraag was geantwoord. Inhoud seleksie relevant tot die argumentasielyn.</p>	43-46	40-42	38-39				
<p>VLAK 5 Vraag beantwoord tot 'n groot mate. Inhoud voldoende bedek en relevant.</p>	38-39	36-37	34-35	30-33	28-29		
<p>VLAK 4 Vraag is herkenbaar in antwoord. Sommige weglatings of irrelevante inhoud seleksie.</p>			30-33	28-29	26-27		
<p>VLAK 3 Inhoud seleksie hou wel verband met die vraag, maar wel beantwoord dit nie, of hou nie altyd verband met die vraag nie. Weglatings in dekking.</p>				26-27	24-25	20-23	
<p>VLAK 2 Vraag onvoldoende aangespreek. Skraal inhoud.</p>					20-23	18-19	14-17
<p>VLAK 1 Vraag onvoldoende aangespreek of glad nie. Onvoldoende of irrelevante inhoud.</p>						14-17	0-13

*** Riglyne vir die toekenning van 'n punt vir Vlak 1:**

- Vraag glad nie aangespreek nie / totaal irrelevante inhoud / geen poging om die opstel te struktureer nie = 0
- Inhoudkeuse sluit basiese en algemeen irrelevante inligting in; geen poging om die opstel te struktureer nie = 1-6
- Vraag onvoldoende aangespreek en vaag; min poging om die opstel te struktureer = 7-13

AFDELING A: BRONGEBASEERDE VRAE**VRAAG 1: HOE HET DIE MASSA DEMOKRATIESE BEWEGING (MDM)
UITDAG DIE SEGREGATORIESE WETTE VAN SUID-AFRIKA SE
APARTHEIDSREGERING IN DIE LAAT 1980'S?**

- 1.1
- 1.1.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1A - V1]*
- 'Massa Demokratiese Beweging' (MDM) (1 x 1) (1)
- 1.1.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1A - V1]*
- 'Om grondvlakstrukture te versterk'
- 'Om al daardie organisasies in die periferie in te bring en sodoende by die stryd te betrek' (2 x 1) (2)
- 1.1.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1A - V2]*
- Alle organisasies wat deel wil wees van die MDM moet die eise van die ANC se Vryheidsmanifes aanvaar
- Die stryd om bevryding wat deur die MDM gevoer is was gemik op die verwesenliking van die fundamentele beginsels van die Freedom Charter wat geaffilieerdes moes omhels
- Organisasies wat by MDM aansluit, moet anti-apartheid wees.
- Enige ander relevante reaksie (enige 2 x 2) (4)
- 1.1.4 *[Verduideliking van 'n term uit Bron 1A - V2]*
- Passiewe weerstandsveldtogte/nie-gewelddadige protesaksie georganiseer deur die MDM wat daarop gemik is om onregverdige apartheidswette te weerstaan
- Vreedsame optogte/protes van gemeenskappe georganiseer deur MDM teen segregerende wette in Suid-Afrika
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)
- 1.2
- 1.2.1 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1B - V2]*
- Apartheid wette bevordering diskriminasie in hospitale is veroordeel/uitgedaag deur groepe wat by MDM geaffilieer is, bv. NUSAS
- MDM het gesondheidsvoorsiening en behandeling van mense verwerp op grond van apartheidsdiskriminasie – Desegregate hospitale
- 'n Oproep word deur MDM gedoen om alle hospitale te desegreer en oop te maak vir alle rassegroepe
- Betogers het aan verskillende rassegroepe behoort - insluiting van NUSAS
- Enige ander relevante reaksie (enige 2 x 2) (4)
- 1.2.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1B - V2]*
- Die protes het bestaan uit 'n veelrassige groep betogers (swart en wit)
- Enige ander relevante antwoord (1 x 2) (2)

- 1.3 *[Vergelyking van bewyse in Bronne 1A en 1B – V3]*
- Bron 1A verwys na MDM-betogers teen slegs blankes-hospitale en Bron 1B beeld MDM-veelrassige betogers teen segregasie by die Addington-hospitaal vir blankes in Durban uit
 - Beide bronne beklemtoon burgerlike ongehoorsaamheid/vreedsame veldtogte wat deur die MDM georganiseer is teen segregerende wette
 - Beide bronne toon veelrassige protes
 - Enige ander relevante reaksie (enige 2 x 2) (4)
- 1.4
- 1.4.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1C – V1]*
- 'Om verontwaardiging teen polisiemoorde op verkiesingsdag uit te spreek' (1 x 1) (1)
- 1.4.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1C – V2]*
- Tutu veroordeel die wrede moord op betogers deur die polisie op die verkiesingsdag Die polisie
 - het geen respek vir die lewens van betogers gehad nie
 - Tutu glo daar is geen regverdiging vir enige lewensverlies van vreedsame betogers nie, ongeag die aantal gedood/dit is 'n misdaad
 - Dit was 'n skandaal omdat die voorval 'n toesmeerdery was
 - Die lewens van mense wat vermoor is word deur die regering tot statistieke verminder
 - Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 1.4.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1C - V1]*
- 'Aangemoedig deur die versekering van ds. Johan Heyns, moderator (onderhandelaar) van die NG Kerk, dat die optog nie-gewelddadig sou wees'
 - 'Ons kan nie 'n demokrasie hê sonder protesoptogte nie'
 - 'daar was geen rede vir mense om hul politieke aspirasies (ambisies) deur wanordelike protes of oproer uitlaat te gee nie'
 - 'Die deur na 'n nuwe Suid-Afrika is oop'
 - 'Dit is nie nodig om dit af te slaan nie' (enige 3 x 1) (3)
- 1.4.4 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1C – V2]*
- De Klerk as nuwe NP-leier/polisie wou konflik voorkom De Klerk
 - het toegelaat dat die optog voortduur
 - De Klerk wou wys dat hy 'n nuwe koers vir verandering inslaan
 - De Klerk/polisie wou vermy om onnodige moorde wat voor sy ampstermyn as president plaasgevind het, te herhaal
 - Die polisie is deur die nuwe NP-leierskap opdrag gegee om met selfbeheersing op te tree om hul geloofwaardigheid te herstel om nog 'n skandaal te vermy
 - Om negatiewe publisiteit van die polisie te vermy
 - Enige ander relevante reaksie (enige 1 x 2) (2)

1.4.5 *[Bepaling van bruikbaarheid van bewyse uit Bron 1C – V3]***Die bron is NUTTIG omdat:**

- Dit is uit 'n boek deur 'n akademikus en bekende skrywer van Geskiedenisboeke, Anthea Jeffery
- Die datum van die vredesoptog (13 September 1989) was op die dag waarop die parlement weer moes byeenkom ná polisiebrutaliteit op verkiesingsdag
- Dit verduidelik die werklike gebeure wat plaasgevind het tydens die vredesoptog na die Kaapstadse stadsaal op 13 September 1989 gereël deur die MDM
- Dit beklemtoon die prominente leiers van die MDM soos Boesak en Tutu wat instrumenteel was in die organisering van die optog om die apartheidsregime uit te daag.
- Dit bevat direkte woorde/aanhalings leiers van beide kante van die konflik (Tutu en De Klerk)
- Dit gee insig in die nuwe pad van hervorming wat De Klerk ná 1989 aangepak het
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

1.5

1.5.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1D – V1]*

- 'Afgeklem'
- 'in hegtenis neem'
- 'ongeveer 30 MDM-leiers aangehou'
- 'Tutu se vrou is twee keer in hegtenis geneem tydens onwettige betogings'
- 'Boesak en Tutu is in hegtenis geneem'
- 'Polisie het gebruik gemaak van traangas, waterkanonne, sjambokke en massa-arres' (enige 3 x 1) (3)

1.5.2 *[Definisie van 'n term uit Bron 1D – V1]*

- Vreedsame protes/nie-gewelddadige optrede wat daarop gemik is om onregverdige wette te verontagsaam
- Vreedsame protesveldtogte wat daarop gemik is om onregverdige wetgewing te ondermyn
- Enige ander relevante reaksie (enige 1 x 2) (2)

1.5.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1D - V1]*

- 'Die bekamping het skerp afkeur getrek'
- 'Die Amerikaanse administrasie registreer kommer oor die arrestasie van Tutu en sy gade'
- 'n beroep op die regering om die vreedsame uitdrukking van politieke onenigheid toe te laat' (enige 2 x 1) (2)

1.5.4 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1D - V2]*

- Hy het beswaar gemaak teen die magsmisbruik deur die polisie teen vreedsame optogte. Hy het solidariteit met die vreedsame optrede van optogangere belowe
- Hy het nie gehou van brutaliteit wat deur sy kollegas gepleeg is
- nie. Enige ander relevante reaksie (enige 1 x 2) (2)

1.6 *[Interpretasie, evaluering en sintese uit relevante bronne – V3]*

Kandidate kan die volgende aspekte in hul antwoord insluit:

- Die MDM is gestig (nadat die UDF in 1988 verbied is) as 'n koalisie van anti-apartheidsgroepe van grondvlakgemeenskapsorganisasies wat in die stryd betrokke is (Bron 1A)
- Die MDM (as los koalisie met geen permanente organisasiestruktuur wat steun van swart gemeenskappe trek nie) het die Freedom Charter as voorwaarde vir affiliasie gebruik (Bron 1A)
- Dit het burgerlike ongehoorsaamheidsveldtogte georganiseer deur die noodtoestand en apartheidswetgewing te trotseer, soos slegs wit hospitale en strande deur vreedsame optogte (Bron 1A en 1D)
- Dit het die noodtoestandregulasies wat destyds van krag was, uitgedaag (Bron 1A)
- Dit het uittartingsveldtogte georganiseer wat veelrassige groepe betrek het teen die apartheidsregering se hospitaal- en gesondheidsegregasiebeleid (Bron 1B)
- Dit het vredesoptog-protosveldtogte teen die apartheidsregering se moorde op mense en apartheidswetgewing georganiseer (Bron 1C)
- Dit het protesveldtogte opgevoer wat die laaste spyker in die doodskis van apartheid gesit het, wat De Klerk gedwing het om noodregulasies te verslap en die weg gebaan het vir samesprekings met die bevrydingsbeweging (Bron 1C)
- Dit vertoon ANC-slagspreuke/vlae/baniere openlik (Bron 1C) Sy
- aktiwiteite het polisiebrutaliteit blootgelê (Bron 1D)
- Uitdagende veldtogte wat gedurende 1989 deur die MDM regdeur SA georganiseer is, het druk op die Suid-Afrikaanse regering geplaas om mag (eie kennis) prys te gee.
- Polisiebrutaliteit tydens die vredesoptog van 1989 en ander verskillende uittartingsveldtogte wat deur die MDM georganiseer is, is internasionaal deur die VSA en die VK veroordeel en het die apartheidsregering ongewild gemaak (Bron 1D en eie kennis)
- Die veldtogstrategieë van die MDM het massiewe steun van die massas aangewakker wat die apartheidsregering gedwing het om uiteindelik sy beleid (eie kennis) te verander.
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om punte toe te ken:

<p>VLAK 1</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Gebruik bewyse op 'n elementêre wyse, bvtoon geen of min begrip van hoe die Mass Democratic Movement (MDM) die segregatoriese wette van Suid-Afrika se apartheidsregering in die laat 1980's uitgedaag het. 	<p>PUNTE 0-2</p>
<p>VLAK 2</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Gebruik bewyse gedeeltelik of kan nie 'n paragraaf skryf nie. - Bewyse is meestal relevant en hou in 'n groot mate verband met die onderwerp, bvtoon 'n mate van begrip van hoe die Mass Democratic Movement (MDM) die segregatoriese wette van Suid-Afrika se apartheidsregering in die laat 1980's uitgedaag het. 	<p>PUNTE 3-5</p>
<p>VLAK 3</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Gebruik bewyse op 'n baie basiese manier om 'n paragraaf te skryf. - Gebruik relevante bewyse, bv demonstreer 'n deeglike begrip van hoe die Mass Democratic Movement (MDM) die segregatoriese wette van Suid-Afrika se apartheidsregering in die laat 1980's uitgedaag het. - Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf wat 'n begrip van die onderwerp toon. 	<p>PUNTE 6-8</p>

(8)
 [50]

VRAAG 2: WAT KAN SUID-AFRIKANERS LEER UIT DIE ROL WAT DEUR aartsbiskop DESMOND TUTU, VOORSITTER VAN DIE WAARHEID-EN-VERSOENINGSKOMMISSIE (WVK) VAN 1995 TOT 1998 GESPEL IS?

2.1

2.1.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2A – V1]*

- 'Die bevordering van nasionale eenheid en versoening' (1 x 1) (1)

2.1.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2A – V1]*

- 'help ons land en mense om ware, werklike en nie goedkoop en valse (valse) versoening te bereik' (1 x 2) (2)

2.1.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2A – V2]*

- Dat die WVK nie net op die slagoffers gaan fokus nie, maar ook op oortreders wat verlos moet word van die skuld van misdade wat hulle gepleeg het.
- Dat die verlede vreesloos deur alle rassegroepe in die gesig gestaar moet word om genesing en versoening/eenheid van sy trauma te bewerkstellig
- Enige ander relevante antwoord (2 x 2) (4)

2.2

2.2.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2B – V1]*

- 'NP' (Nasionale Party)
- 'ANC' (African National Congress)
- 'VF' (Vryheidsfront)
- 'IFP' (Inkatha Freedom Party)
- 'PAC' (Pan Africanist Congress) (enige 4 x 1) (4)

2.2.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2B - V2]*

- Baie politieke partye het die WVK-verslag aangeval omdat hulle geïmpliseer is
- Tutu (as die voorsitter van die WVK) het ondanks al die uitdagings die WVK-verslag by die kantoor van Nelson Mandela (die President van Suid-Afrika) ingedien.
- Alhoewel die WVK deur verskeie politieke partye gekritiseer is, is die basiese werk afgehandel en het Suid-Afrika in 'n mate met die verlede omgegaan.
- Tutu het die indiening van die WVK-verslag as iets besonders beskou (spesiale aflewering)
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.2.3 *[Bepaal die beperkings van bewyse uit Bron 2B – V3]* **Die bron is BEPERK omdat:**

- Dit is slegs 'n siening van Zapiro/voooroordeel – die spotprenttekenaar
- Die spotprenttekenaar het 'n negatiewe perspektief uitgebeeld van die WVK-verslag wat deur verskeie politieke partye aangeval word
- Die taal wat gebruik word 'aangeval van links, regs en middel ...' dien as 'n erkenning van negatiewiteit op die WVK-verslag
- Die WVK word as 'n mislukking uitgebeeld.
- Enige ander relevante reaksie

(enige 2 x 2) (4)

2.3

2.3.1 *[Definisie van 'nkonsep uit Bron 2C – V1]*

- Enigiemand wat verantwoordelik is vir die growwe menseregteskendings op 'n ander individu
- Enigiemand wat om politieke redes onskuldige mense opsetlik ontmenslik of benadeel het
- Enige ander relevante antwoord

(enige 1 x 2) (2)

2.3.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2C – V1]*

- 'Die NVG-aankondiging om 15 sake van die lys te vervolg' 'Een persoon skuldig bevind aan apartheidseramisdade – Eugene de Kock' 'Onlangse herlewing van WVK-verwante vervolging'
- 'Die sake van Ahmed Timol, die Cradock-vier en ander word tans gelitigeer'
- 'Baie hoop dat die vyftien nuwe sake wat deur die NVG aangeneem is, die begin sal wees van 'n lang proses om die volledige lys van die WVK-verslag te vervolg'

(2)

2.3.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2C – V2]*

- Openbare verklaring het 'n prestasie vir die WVK beteken
- Getuienis van die slagoffers en oortreders in die WVK moet nie as vanselfsprekend aanvaar word nie – dit het belangrike inligting onthul
- Openbare verhore het sommige wanopvattinge, verkeerde inligting en leuens uitgeklaar
- Openbare verklaring sal tot versoening/genesing lei
- Enige ander relevante antwoord

(enige 1 x 2) (2)

2.4

2.4.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2D – V1]*

- 'Tutu is nie gemaak of gebreek deur die moeilike uitruilings wat in die konteks van die WVK plaasgevind het nie'
- 'Hy was 'n man met niks om te bewys nie'
- 'Hy het die kommissie bestuur met 'n diep gevoel van liefde en 'n verbintenis tot die waarheid en vergifnis.'
- 'Hierdie aandrang om uit te reik en oor allerhande skeidings heen was die sleutel tot sy doeltreffendheid'

(enige 3 x 1) (3)

2.4.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2D - V2]*

- Die WVK het slegs gefokus op spesifieke sake wat slagoffers en oortreders raak
- Die WVK het nie die algemene impak van apartheid op swartes (nie-blankes) aangespreek nie.
- Die WVK het gefokus op gruweldade wat slegs tussen 1960 en 1994 gepleeg is/ beperk tot 'n bepaalde tydraamwerk
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.4.3 *[Verduideliking van 'n term uit Bron 2D - V2]*

- Die herstel van menswaardigheid van diegene wat deur die apartheidsregering onderdruk is
- Implementering van herstelwerk en die rehabilitasieproses van die verlies en trauma wat Suid-Afrikaners tydens apartheid ervaar het
- Die herstel van regverdigheid sodat die slagoffers met die oortreders vir gelykheid in Suid-Afrika kan versoen
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

2.4.4 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2D - V2]*

- Dat Tutu die WVK doeltreffend gelei het om die verlede te hanteer en dit was belangrik dat die ANC-regering die proses voltooi deur die aanbevelings te implementeer
- Die WVK se aanbevelings is nie ten volle deur die NVG geïmplementeer nie. Suid-
- Afrika steier steeds onder die impak van apartheid en het nie na demokratiese beginsels oorgegaan nie
- Sommige skadevergoeding wat aan die slagoffers belowe is, is nog nie betaal nie.
- Enige ander relevante reaksie (enige 2 x 2) (4)

2.5 *[Vergelyking van bewyse uit Bronne 2C en 2D - V3]*

- In Bron 2C het kommissaris Ntsebeza geglo dat die WVK suksesvol was in sommige van sy doelwitte en in Bron 2D sê Msimang dat Tutu 'n man was wat die kommissie bestuur het met 'n diep gevoel van liefde en 'n toewyding tot die waarheid en vergifnis.
- Beide bronne beklemtoon die rol/bydrae wat Tutu as voorsitter van die WVK gemaak het
- Albei bronne erken dat die WVK-verslag daarin geslaag het om 'n lys van oortreders (apartheidsoperateurs) aan die NVG voor te lê.
- Albei bronne sinspeel daarop dat die stadige beweging van die NVG op die lys wat deur die WVK verskaf is nie op Tutu geblameer kan word nie
- Beide bronne fokus op die gewondes (slagoffers)
- Albei bronne erken dat die WVK nie in staat was om voldoende regstelling aan al die slagoffers van apartheid te verskaf nie
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.6 *[Interpretasie, evaluering en sintese van bewyse uit relevante bronne - V3]*

Kandidate kan die volgende aspekte in hul antwoord insluit:

- Tutu het 'n groot verantwoordelikheid aanvaar om as voorsitter van die WVK te dien (Bron 2A)
- Hy het hom tot ware versoening verbind ten spyte van sommige wat die WVK met bedenkinge beskou het (Bron 2A)
- Hy het 'n beroep op alle Suid-Afrikaners gedoen om deel te wees van die proses om die nasie te genees (Bron 2A)
- Hy het nie straf gesoek nie, maar die waarheid om gehoor te word (eie kennis) Hy het nederig gebly (hy het gesê dit is 'n voorreg om op hierdie kommissie te wees) terwyl hy die voorsitter was (Bron 2A)
- Tutu het die nasie op 'n diep pad van vryheid geplaas en vergifnis, wrok en wraak was nie vir hom nie (eie kennis)
- Tutu kon die WVK-verslag aan Nelson Mandela lewer ongeag die kritiek van die verskillende politieke organisasies (Bron 2B)
- Hy het positief gebly (hy het geglo aanvalle van links, regs en middel het hom nie gekeer om dit te maak nie) (Bron 2B)
- Onder die leierskap van Tutu kon die WVK aanbeveel dat die NVG 300 sake van oortreders wat menseregte geskend het, moet vervolg, dus is van die families tans besig om die sake te litigeer (Bron 2C).
- Tutu het empatie met slagoffers en hul gesinne (eie kennis)
- Hy het hoop gegee aan sommige gesinne wat tans sake aan die gang is soos aanbeveel deur die WVK-verslag (Bron 2C)
- Ntsebeza het die leierskap van Tutu in die WVK geloof vanweë die sukses van openbare verhore (verklarings) (Bron 2C)
- Msimang het Tutu beskryf as 'n man met niks om te verloor nie, 'n man wat die WVK bestuur het met 'n diep gevoel van liefde en toewyding aan die vertel van die waarheid en vergifnis (Bron 2D)
- Hy het opgestaan as 'n inspirasie van versoening vir alle Suid-Afrikaners, hy het ook UBUNTU (eie kennis) bevorder
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om punte toe te ken:

VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> - Gebruik bewyse op 'n elementêre wyse, bvtoon geen of min begrip van wat Suid-Afrikaners kan leer uit die rol wat aartsbiskop Desmond Tutu, voorsitter van die Waarheid-en-versoeningskommissie (WVK) van 1995 tot 1998, gespeel het. - Gebruik bewyse gedeeltelik of kan nie 'n paragraaf skryf nie. 	PUNTE 0-2
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> - Bewyse is meestal relevant en hou in 'n groot mate verband met die onderwerp, bvtoon 'n mate van begrip van wat Suid-Afrikaners kan leer uit die rol wat aartsbiskop Desmond Tutu, voorsitter van die Waarheids-en-versoeningskommissie (WVK) van 1995 tot 1998 gespeel het. -Gebruik bewyse op 'n baie basiese manier om 'n paragraaf te skryf. 	PUNTE 3-5
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> - Gebruik relevante bewyse, bvtoon 'n deeglike begrip van wat Suid-Afrikaners kan leer uit die rol wat aartsbiskop Desmond Tutu, voorsitter van die Waarheid-en-versoeningskommissie (WVK) van 1995 tot 1998 gespeel het. - Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf wat 'n begrip van die onderwerp toon. 	PUNTE 6-8

(8)
[50]

VRAAG 3: HOE TOEGWYD IS ONTWIKKELENDE LANDE VAN BRICS TOT GLOBALE KLIMAATVERANDERINGSKWESSIES TUSSEN 2000 EN 2021?

3.1

3.1.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3A - V1]*

- 'Om te voldoen aan en'
- 'neem deel aan vergaderings en besprekings van die UNFCCC en sy Kyoto-protokol' (2 x 1) (2)

3.1.2 *[Definisie van 'n konsep uit Bron 3A - V1]*

- 'n Langtermynverskuiwing in temperature en weerpatroon as gevolg van menslike aktiwiteite soos die verbranding van brandstowwe soos steenkool, olie, gas of fossiel
- Verandering in globale of streekklimaatpatrone word ook na verwys as aardverwarming
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

3.1.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3A - V1]*

- 'klassifiseer lande volgens hul vlak van industrialisasie'
- 'verbind sekere lande tot teikens vir die vermindering van kweekhuiskasse (GHG)' (2 x 1) (2)

3.1.4 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3A - V1]*

- 'om toesig te hou oor beide die logistieke en substantiewe (praktiese) inhoudkwessies van ons aanbieding'
- 'Op operasionele vlak is twee tegniese werkende subkomitees gevorm om na logistiek en inhoudelike inhoud te kyk' (2 x 1) (2)

3.2

3.2.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3B - V1]*

(n helfde' (1 x 1)

(b) 'een-tiende' (1 x 1) (2)

3.2.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3B - V2]*

- Hulle was/is gulsig/nie bereid om hul industriële of ekonomiese teikens te verminder nie
- Hulle was/is nie bereid om hul emissies te verminder nie, aangesien hulle groot wins uit die besighede behaal het
- Hulle was/is nie bereid om billike bedrae by te dra om die ontwikkelende lande by te staan om hul emissies te verminder nie
- Hulle leiers was/is nie eerlike mense nie/het nie leierskapsvaardighede gehad nie.
- Enige ander relevante reaksie (enige 2 x 2) (4)

3.2.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3B - V2]*

- Gewone mense toon groter belangstelling/bewustheid in die beskerming van die omgewing
- Regerings en groot maatskappye is net gemoeid met die maak van winste teen die beskerming van die omgewing
- Betogings teen die beskerming van die omgewing word deur gewone mense gelei.
- Daar was onvoldoende pogings deur leiers om individue bewus te maak van die bedreigings vir die omgewing
- Enige ander relevante antwoord

(enige 1 x 2) (2)

3.2.4 *[Bepaal die betroubaarheid van Bron 3B – V3]***Die bron is BETROUBAAR omdat:**

- Dit is onttrek uit 'n toespraak (direkte inligting) deur Greta Thunberg Die toespraak is aangebied deur Greta Thunberg, 'n Sweedse omgewingsaktivis by die Verenigde Nasies se Komitee van Partye-konferensie
- Die toespraak is op 11 Desember 2011 tydens die COP25-klimaatkonferensie aangebied
- Die toespraak het die netelige kwessie van die onwilligheid deur die meeste ryk lande om hul gasvrystellings te verminder, soos ooreengekom in die vorige konferensies, aangespreek
- Die toespraak het 'n aktuele kwessie oor die uitwerking van klimaatsverandering wêreldwyd aangespreek
- Die inligting in Bron 3B kan bevestig word deur bewyse in Bron 3D aangaande die kwessies oor klimaatsverandering
- Enige ander relevante antwoord

(enige 2 x 2) (4)

3.3

3.3.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3C – V1]*

- "n besorgdheid oor die mensdom"
- 'Indië het nie daardie beloftes aan die wêreld gemaak nie, maar crores (tien miljoen) Indiërs het daardie beloftes aan hulself gemaak'

(2 x 1) (2)

3.3.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3C - V2]*

- Modi het nie die Parys-klimaatberaad as net nog 'n konferensie beskou nie - hy het dit as 'n keerpunt gewaardeer
- Indië se teenwoordigheid by die konferensie was 'n geleentheid waar president Modi die eerlike gevoelens van sy landgenote teenoor die omgewing kon openbaar
- Die Indiese premier het die beloftes wat gemaak is, beskou as 'n onderneming om die omgewing te beskerm dat alle pogings aangewend moet word om die sukses daarvan te verseker
- Indiërs het 'n volledige begrip gehad van die verwoesting wat klimaatsverandering aan die lewe kan veroorsaak
- Daar was samewerking tussen Indiërs in hul pogings om die omgewing te beskerm
- Enige ander relevante antwoord

(enige 2 x 2) (4)

3.3.3 *[Verduideliking van 'n konsep uit Bron 3C – L2]*

Verwys na:

- Arm landboulande wat ekonomies en sosiaal ontwikkelende lande is wat
- minder industriële sowel as tegniese gevorderde fasiliteite het

- Lande waar die meerderheid van die bevolking 'n lae of middelinkomste verdien
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

3.3.4 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3C – V1]*

- 'dit het geen steen onaangeroer gelaat om te wys dat dit sy verpligting nagekom
- het nie 'ons doen elke poging met vasberadenheid'
- 'ons werk hard en wys resultate'
- 'Indië beweeg vorentoe oor die onderwerp van klimaat met groot moed en groot ambisie'
- 'Indië verstaan ook die lyding van alle ander ontwikkelende lande, deel dit en sal voortgaan om hul verwagtinge uit te druk' (enige 2 x 1) (2)

3.4

3.4.1 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3D – V2]*

- Om die lot van mense in Brasilië met betrekking tot die gevolge van klimaatsverandering uit te lig
- Om te protesteer teen die mislukking deur Brasiliaanse regeringsamptenare om hul burgers teen omgewingsbedreigings te beskerm
- Om die mislukking van die Verenigde Nasies se omgewingskonvensies te beklemtoon om die lot van mense regoor die wêreld aan te spreek
- Dit is nuuswaardig omdat dit Brasilië se nalatigheid van die Amasone- en Caatinga-woude beklemtoon
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

3.4.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3D – V2]*

-Woude speel 'n belangrike rol in die voorkoming van verwarming van (wêreldwye klimaatsverandering)

- Die Caatinga-woud is toegelaat om te verdwyn as gevolg van amptenare wat (in ruil vir wat die woud produseer) 'n paar Amerikaanse dollars ontvang het wat nie die nasie bevoordeel het nie
- Die woude is skoongemaak vir verstedeliking en mynbou
- Ontbossing sal die natuurlike habitat vir diere en plante vernietig/oorstromings en omgewingsvernietiging veroorsaak
- Die bestaanslewe van inheemse mense wat in die woude woon, sal negatief beïnvloed word
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

3.5 *[Vergelyking van bewyse in Bronne 3B en 3D – V3]*

- In beide bronne het leiers belowe om die vrystelling van kweekhuiskasse te verminder, maar hulle implementeer nie hierdie ooreenkomste nie
- In Bron 3B verwys Thunberg na 'n gebrek aan dringendheid om klimaatsveranderingkwessies aan te spreek en in Bron 3D Brasiliaanse protes teen hul politieke leiers omdat hulle nie vinnig genoeg werk om hul woude te beskerm nie
- Albei bronne verwys na druk van gewone mense teen die maghebbers
- Hoop vir verandering deur druk van gewone mense waarna in Bron 3B verwys word, is duidelik deur aktivisme in Bron 3D
- Beide bronne beklemtoon die belangrikheid van die beskerming van die omgewing.
- Enige ander relevante reaksie (enige 2 x 2)

(4)

3.6 *[Interpretasie, evaluering en sintese uit relevante bronne – V3]*

Kandidate kan die volgende aspekte in hul antwoord insluit:

- Suid-Afrika is 'n ondertekenaar van die UNFCCC en voldoen aan die Kyoto-protokol (Bron 3A)
- Die Suid-Afrikaanse kabinet het die aanbieding van die UNFCCC in Mei 2008 goedgekeur (Bron 3A)
- Die DEA het saam met DIRCO gelei in die koördinerende van die konferensie wat deur Suid-Afrika aangebied sal word (Bron 3A)
- Indië het miljoene van sy burgers betrek om by te dra tot die vermindering van sy koolstofvrystellings (Bron 3B)
- Indië het suksesvol sy verpligtinge nagekom om die emissies wat dit produseer te verminder (Bron 3C)
- Indië het die ander ontwikkelende lande ondersteun in hul pogings om hul emissies te verminder (Bron 3C)
- Brasilië kon nie die omgewingsuitdagings in die Amasone- en Caatingawoude bestuur nie (Bron 3D)
- Die Brasiliaanse minister van omgewingsake het versuim om programme te geïmplementeer om die omgewing te hanteer (Bron 3D)
- Gewone mense in Brasilië het stappe gedoen om hul lot uit te lig en te veg om die omgewing te red (Bron 3D)
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om punte toe te ken:

<p>VLAK 1</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Gebruik bewyse op 'n elementêre wyse, bvtoon geen of min begrip van hoe toegewyd ontwikkelende lande van BRICS was tot globale klimaatsveranderingkwessies tussen 2000 en 2021. - Gebruik bewyse gedeeltelik of kan nie 'n paragraaf skryf nie. 	<p>PUNTE 0–2</p>
<p>VLAK 2</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Bewyse is meestal relevant en hou in 'n groot mate verband met die onderwerp, bvtoon 'n mate van begrip van hoe toegewyd ontwikkelende lande van BRICS was tot globale klimaatsveranderingkwessies tussen 2000 en 2021. - Gebruik bewyse op 'n baie basiese manier om 'n paragraaf te skryf. 	<p>PUNTE 3–5</p>
<p>VLAK 3</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Gebruik relevante bewyse, bvtoon 'n deeglike begrip van hoe toegewyd ontwikkelende lande van BRICS was tot globale klimaatsveranderingkwessies tussen 2000 en 2021. - Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf wat 'n begrip van die onderwerp toon. 	<p>PUNTE 6–8</p>

(8)
[50]

AFDELING B: OPSTELVRAE**VRAAG 4: BURGERLIKE WEERSTAND, 1970's TOT 1980's: SUID-AFRIKA**

[Beplan en konstrueer 'n oorspronklike argument gebaseer op relevante bewyse deur analitiese en interpretatiewe vaardighede te gebruik]

SINOPSIS

Kandidate moet aandui of hulle met die stelling saamstem of nie. As hulle met die stelling saamstem, moet hulle verduidelik hoe die filosofie van Swart Bewussyn swartes suksesvol met trots en selfgeloof ingeboesem het om apartheid Suid-Afrika in die 1970's te begin uitdaag. As hulle nie met die stelling saamstem nie, moet hulle hul argument met relevante historiese bewyse staaf.

HOOF ASPEKTE

Kandidate kan die volgende aspekte in hul opstelle insluit:

- Inleiding: Kandidate kan saamstem of verskil oor hoe die filosofie van Swart Bewussyn swartes suksesvol met trots en selfgeloof ingeboesem het om apartheid Suid-Afrika in die 1970's te begin uitdaag. Hulle moet ook aandui hoe hulle hul argument sal ondersteun.

UITBREIDING

- Politieke vakuüm (agtergrondinligting)
 - Oorsprong van BC/Geskep nadat ANC en PAC politieke leiers en partye in 1960 verban of gevange geneem is
- Die inbring van swartes met trots en selfgeloof om die apartheidstaat uit te daag (BC-filosofie)
 - Gevulde swartes met gevoel van trots
 - Swartes beïnvloed om hulself te aanvaar/selfvertroue/self-afhanklikheid/ identiteitsgevoel te hê
 - Swartes bemagtig om die gees van selfbejammering te verwerp; minderwaardigheidskompleks; selfvervreemding en oorheersing deur eksterne kragte
- Die inbring van politieke organisasies met selfvertroue om die apartheidstaat uit te daag
 - Swart studente het hulself begin organiseer om wit oorheersing te weerstaan deur weg te breek van NUSAS en SASO gestig (1968)
 - Swart studente het die filosofie van Swart Bewussyn aangeneem (Rol van Biko/ SASO)
 - SASO was vir universiteitstudente en SASM vir skole
 - Black Consciousness (BC) het gelei tot die vorming van die Black Peoples Convention (BPC) in 1972 wat studente, kerke, gemeenskappe en vakbonde betrek het.
 - Vakbonde wat in lyn was met die BC-filosofie het Black Parents' Association en Black Allied Workers Union (BAWU) ingesluit.
 - Suid-Afrikaanse Studentebeweging het in 1972 gestig wat Swartes blootgestel het aan die ideale van BC
 - BPC en SASO het FRELIMO-saamtrekke georganiseer (1974)
 - Die arrestasies van BC-leiers het politieke aktivisme verhoog
- Bantoe-onderwys het Afrikaans as onderrigmedium in skole ingestel (1975)

- SASO en SASM het die vorming van Soweto Studente Verteenwoordigende Raad (SSRC) beïnvloed.
- Sowel swart onderwysers as studente het Afrikaans – as die taal van die onderdrukker – verwerp
- Sommige onderwysers en studente was reeds blootgestel aan die idees van Biko en die BC-filosofie deur SASO-studentonderwysers van universiteite
- Die departementele omsendbrief oor Afrikaans (50/50) was die sneller vir die Soweto-opstand
- Studente op 16 Junie 1976 het vreedsaam betoog teen die implementering van die omsendbrief
- Polisie se reaksie op studentebetogings (Hector Petersen, 'n 13-jarige seun was een van die eerste slagoffers van hierdie opstand)
- Aktiviste het in ballingskap gegaan
- Swartes met selfvertroue ingeboesem om met gemeenskapsprogramme te begin en selfversorgend te wees
 - Biko se verbanning na King Williams Town het daartoe gelei dat die fokus na gemeenskapsprogramme verskuif is
 - BC het onafhanklikheid van blankes bevorder deur Swart Gemeenskapsprogramme om swartes sonder wit bystand te ondersteun. (Zanempilo Health Clinic/Ginsburg Educational Trust/Zimele Trust Fund/Solepilo Community Health Centre/Ithuseng Gemeenskapsgesondheidsprogram en Winterskoolprojekte)
- Werkers beïnvloed om die apartheidsstaat uit te daag
 - Werkers gemobiliseer om vakbonde te stig
 - BC het gelei tot die stigting van die Black Allied Workers Union (BAWU) – werkerstaking in Durban in 1973)
- Swartes beïnvloed om hul eie media te hê om die apartheidsstaat uit te daag
 - Rol van media wat die BC-filosofie simpatiek was, bv. The World koerant
- Erfenis van Biko en Swart Bewussyn
- Enige ander relevante reaksie
- Gevolgtrekking: Kandidate moet hul argument met 'n relevante gevolgtrekking opsom.

[50]

VRAAG 5: DIE KOMS VAN DEMOKRASIE NA SUID-AFRIKA EN OM TE KOM MET DIE VERLEDE

[Beplan en konstrueer 'n oorspronklike argument gebaseer op relevante bewyse deur analitiese en interpretatiewe vaardighede te gebruik]

SINOPSIS

Kandidate moet verduidelik in watter mate kompromieë deur verskillende rolspelers 'n sleutelkenmerk gebly het wat die weg gebaan het vir 'n nuwe politieke bedeling in Suid-Afrika in 1994. Hulle moet hul argument met relevante historiese bewyse staaf.

HOOF ASPEKTE

Kandidate kan die volgende aspekte in hul opstelle insluit:

- Inleiding: Kandidate moet verduidelik tot watter mate kompromieë deur verskillende rolspelers 'n sleutelkenmerk gebly het wat die weg gebaan het vir 'n nuwe politieke bedeling in Suid-Afrika in 1994. Hulle moet ook aandui hoe hulle hul argumentasie sal ondersteun.

UITBREIDING

- FW de Klerk het PW Botha in 1989 vervang
- Vrylating van Nelson Mandela op 11 Februarie 1990 en ander verbode politieke leiers in 1990 (kompromieë deur De Klerk)
- Ontbanning van die ANC, die PAC en die SAKP en ander verbode organisasies
- Groote Schuur-minuut, 2 Mei 1990 - NP het politieke gevangenes vrygelaat en beide partye het hulself daartoe verbind om geweld te beëindig en te onderhandel (kompromieë deur verskillende rolspelers)
- Geweld in die Vaaldriehoek - Sebokeng (rol van verskeie politieke organisasies)
- Pretoria Minuut in Augustus 1990 – ANC stop gewapende stryd en NP stop Noodtoestand (kompromieë deur verskillende rolspelers)
- Die Nasionale Vredesooreenkoms onderteken deur 27 politieke organisasies - verskaf veiligheidsnet vir onderhandelinge (kompromieë deur verskillende rolspelers) - Goldstone Kommissie CODESA 1 (20 Desember 1991) - 19 politieke partye behalwe vir die Konserwatiewe Party (KP) en Pan Africanist Congress (kompromieë deur verskillende rolspelers) Partye kon nie ooreenkom oor magsdeling en grondwetgewende vergadering nie – vergadering geëindig
- Die verklaring van voorneme – partye het ooreengekom om 'n nuwe grondwet en tussentydse regering op te stel (kompromieë deur verskillende rolspelers)
- Blankes-referendum – De Klerk het wit opinie getoets nadat hy drie tussenverkiesings teen KP verloor het, Uitslag – grondverskuiwing Ja (aanduiding van ondersteunende kompromieë deur De Klerk) – onderhandelinge gaan voort
- KODESA 2 (2 Mei 1992) – het nie gehou nie weens geweld en onvermoë van partye om oor magsdeling ooreen te kom
- Boipatong-slagting en invloed van Derde Mag (17 Junie 1992)
- Bisho-slagting (September 1992) (geweld) – ANC-ondersteuners wat deel wou wees van onderhandelingsproses (kompromieë deur verskillende rolspelers)
- ANC het 'n beroep gedoen op 'n deurlopende massa-aksie teen die Nasionale Party (wat die NP tot kompromieë druk)
- Rekord van Verstandhouding (September 1992) – Meyer en Ramaphosa het hulle verbind tot vrede en tot onderhandelinge (kompromieë deur verskillende rolspelers)
- Meyer en Ramaphosa het ooreengekom oor Joe Slovo se sonsondergangklousule (kompromieë deur verskillende rolspelers)

- Partye wat meer as 5% van stemme kry, sal 'n regering van nasionale eenheid vorm om die nuwe SA te regeer en blankes kan hul werk vir 5 jaar behou (afdwingende eenheid deur kompromie)
 - Veelparty-onderhandelinge is by die Wêreldhandelsentrum hervat, maar het nie gehou nie (kompromieë deur verskillende rolspelers)
 - Die AWB het die onderhandelinge op 25 Junie 1993 onderbreek toe hulle die World Trade Centre met gepantserde voertuig bestorm het
 - Sluipmoord op Chris Hani (10 April 1993) – Janus Walus
 - Mandela spreek nasie toe op TV – kalmeer die nasie af
 - James-slagting (25 Julie 1993)
 - Heidelberg taverne skiet (30 Desember 1993)
 - Shell House bloedbad (28 Maart 1994)
 - Datum vir die eerste demokratiese verkiesing vasgestel (27–29 April 1994) (kompromieë)
 - Voortgesette geweld regdeur verkiesings – motorbom buite ANC-hoofkantore
 - Motorbom het by Jan Smuts-lughawe ontplof
 - Verkiesings gehou as gevolg van kompromie (kompromieë deur verskillende rolspelers)
 - Uitslae van verkiesing: ANC 62,7%, NP 20,4% en IVP 10,5%
 - ANC, NP en IVP het die Regering van Nasionale Eenheid gevorm soos ooreengekom in die Sonsondergangklousule
 - Mandela het eerste swart staatspresident van die nuwe Demokratiese Republiek van Suid-Afrika geword met Thabo Mbeki en FW de Klerk as sy adjunkte
 - Enige ander relevante antwoord
- Gevolgtrekking: Kandidate moet hul argument met 'n relevante gevolgtrekking verbind.

[50]

VRAAG 6: DIE EINDE VAN DIE KOUE OORLOG EN 'N NUWE WÊRELDORDE

[Beplan en konstrueer 'n oorspronklike argument gebaseer op relevante bewyse deur analitiese en interpretatiewe vaardighede te gebruik]

SINOPSIS

Kandidate moet krities bespreek hoe beleidsveranderinge (perestroika en glasnost) deur Mikhail Gorbatsjof in die Sowjetunie vanaf 1985 tot die verbrokkeling daarvan in 1991 gelei het, maar 'n positiewe resultaat in die Suid-Afrikaanse politiek gehad het. Hulle moet hul argument met relevante historiese bewyse staaf.

HOOF ASPEKTE

Kandidate kan die volgende aspekte in hul antwoord insluit:

- Inleiding: Kandidate moet krities bespreek hoe beleidsveranderinge (Perestroika en Glasnost) deur Mikhail Gorbatsjof in die Sowjetunie vanaf 1985 tot die verbrokkeling daarvan in 1991 gelei het, maar 'n positiewe resultaat in die Suid-Afrikaanse politiek gehad het. Hulle moet ook aandui hoe hulle hul argument sal ondersteun.

UITBREIDING

- Gorbatsjof het in 1985 op 54-jarige ouderdom sekretaris-generaal van die CPSU en leier van die regering geword. Hy was nie 'n hardloper nie en het gehoop om die ekonomie van die Sowjetunie te laat herleef deur beide nywerheidsuitset en tegnologie te verbeter, asook om sy markte uit te brei
- Hy het 'n groot risiko geloop om politieke verandering te bewerkstellig, veral vir die Sowjetunie, bekend vir sy hardnekkige Kommunistiese houding.
- Hy wou die Sowjetunie uit 'n swak ekonomiese stelsel haal – weens ruimte en wapenwedloop met die VSA.
- In 1985 het hy perestroika (ekonomiese heropbou) en glasnost (openheid) bekendgestel.
- Perestroika het kleinskaalse private eienaarskap toegelaat en regeringsbeheer oor produksie verwyder
- Perestroika en glasnost het gelei tot eise vir die einde van kommunisme en volle demokrasie
- Glasnost het gelei tot kritiek op die beleid van perestroika en Gorbatsjof self
- geharde kommuniste was ontevrede met beleid wat ongewild geraak het
- By die huis het hy twee soorte teenstanders gehad: hardlopers wat gekant was teen die hervormings en liberale wat hom gekritiseer het omdat hy nie vinnig genoeg beweeg het nie.
- Die twee beleide het mekaar nie ondersteun soos gedink nie, maar het die hele stelsel van die Sowjetunie beëindig
- Hy het steun by die huis verloor - Eenheid van die Sowjetunie was in gevaar en sosialisme het bedreig geraak
- Hy het 'n heldstatus aan die Weste gebied. Sy persoonlike mag en aansien het toegeneem. Hy het in 1990 'n Nobelprys vir Vrede ontvang.
- Baie onderliggende verskille het altyd tussen die 15 republieke bestaan.
- Burgerlike onrus het tussen verskillende groepe uitgebreek
- Ou vorm van nasionalisme het na vore gekom en gelei tot nuwe eis vir onafhanklikheid
- Hy het probeer om die disintegrasie te stop deur die stigting van 'n Federasie van State voor te stel - wat misluk het

- In 1990 het verskeie Sowjet-state, insluitend Rusland onder Gorbatsjof se bitter mededinger, Boris Jeltsin, hul onafhanklikheid verklaar.
- Op 25 Desember 1991 is die USSR ontbind, die Kommunistiese Party ontbind
- Elkeen van die 15 republieke het onafhanklik geword en lede van die Statebond van Onafhanklike State geword
- Die disintegrasie het die einde van die Koue Oorlog gesimboliseer

Positiewe resultate van Gorbatsjof se hervormings op Suid-Afrikaanse politiek

- Gesprekke tussen die NP en die ANC in ballingskap
- Die ineenstorting van die Sowjetunie het druk op beide die Nasionale Party-regering en die ANC geplaas om met onderhandelinge te begin
- Die nederlaag van die SAW tydens die Slag van Cuito Caunavale in 1988 het die Nasionale Party aangespoor om met kommuniste te onderhandel oor die onafhanklikheid van Suidwes-Afrika
- FW de Klerk het hervormings ingestel wat gelei het tot onderhandelinge tussen die Nasionale Party en die ANC
- Suid-Afrika het aan Suidwes-Afrika onttrek – SWAPO het die verkiesing gewen (1990) en dit herdoop na Namibië
- Hierdie vreedsame oorgang van wit minderheidsheerskappy na swart meerderheidsheerskappy in Namibië het gedien as 'n bloudruk vir SA om dieselfde te doen
- Dit het duidelik geword dat die Nasionale Party-regering nie wit oppergesagsheerskappy vir onbepaalde tyd kon handhaaf nie
- Invloedryke Nasionale Party-lede het begin besef dat apartheid nie die antwoord is vir die ontwikkeling van 'wit' ekonomiese belange nie
- Die regering het begin glo dat hervormings die ontwikkeling van 'n sterk swart middelklas moes insluit wat as 'n 'bolwerk teen rewolusie' sou optree.
- Die Suid-Afrikaanse regering kon nie meer die bedreiging van kommunisme gebruik om Westerse steun te genereer nie
- Suid-Afrika kon nie meer staatmaak op Westerse steun vir sy 'anti-kommunistiese' standpunt nie.
- Wêreldpolitiek het verander en dit het 'n impak op Suid-Afrika se apartheidsbeleid gehad. Die apartheidsregime kon nie meer kommunisme gebruik om sy beleid van rassese segregasie te regverdig nie.
- Die Nasionale Party se bewering dat hy Suid-Afrika teen 'n kommunistiese aanslag beskerm, het onrealisties geword
- De Klerk het gedink die ANC sou swak wees en het sy bereidwilligheid getoon om daarmee te onderhandel
- Die USSR kon nie meer die ANC finansiële ondersteun nie aangesien dit bankrot was
- Die USSR sou nie meer die ANC met wapens ondersteun nie, aangesien dit vreedsame onderhandelinge bevoordeel het
- Die ANC was nie in staat om die gewapende stryd teen die NP voort te sit sonder hierdie militêre en finansiële ondersteuning nie
- Die ANC het nou ook bereidwilligheid getoon om met NP te onderhandel as alternatief vir die gewapende stryd

-FW de Klerk het begin aanvaar dat die swart stryd teen apartheid nie 'n sameswering was wat vanuit Moskou gerig is nie

- Dit het De Klerk in staat gestel om met die bevrydingsorganisasies in gesprek te tree om 'n blywende oplossing vir Suid-Afrika te vind

-Op 2 Februarie 1990 het De Klerk die ontbanning van alle anti-apartheidsorganisasies aangekondig en dit het die weg gebaan vir veelpartygesprekke

- Hierdie samesprekings het uiteindelik gelei tot demokratiese verkiesings wat in 1994 gehou is
- Enige ander relevante antwoord
- Gevolgtrekking: Kandidate moet hul argument met 'n relevante gevolgtrekking verbind.

[50]**TOTAAL: 150**